שמשענת הסוס על ידיו. הכי תנן לה במס' זבים פ"ד (משנה ז) היה רוכב על גבי בהמה וארבע טליות תחת רגלי בהמה טהורות מפני שיכולה לעמוד על שלש היתה טלית אחת תחת שתי ידיים תחת שתי רגלים תחת יד ורגל תמלא רבי יוסי אומר הסוס מטמא בידיו. אם הזב רוכב עליו וטלית תחת מידיו של סוס מטמא אבל תחת רגליו טהורה שאין משענתו על רגליו והא דתנן לעיל ד' טליות תחת רגלי הבהמה טהורות לא כרבי יוסי: כהן העומד על גבי כלי או אבן או שוק דבר המוקן בינו לבין הרצפה ועבד עבודתו פסולה דכתיב[ב] ושרת ככל אחיו הלוים העומדים שתהא עמידתו כשאר אחיו ותנא דבי ר' ישמעאל הואיל ולבסה מקודשת וכלי שרת מקודשין כו' בזבחים[ג]: שאמלא פסולה לעבודה כדאמר בפ"ק דחולין (דף כב.) כל מקום שנאמר אצבע והכוונה אינו אלא ימין: **שיעור לזה.** גרוגרת אם אוכל הוא: **שיעור ליכה.** שיכניס רובו עליו וצריך להיות כאן ד' זבים: **נעל אחד בפניו.** זו היא לידתו: **נעלו שנים פעוניו.** ור' יהודה הוא דפטר בשניהם יכולין: **שיעור.** לידת בני לכל אחד ואחד אלא שמע מינה שיעור אחד לכולן ומדר' יהודה נשמע לר' מאיר בשניהן יכולים דבהא לא פליגי: **חייבין.** לאלם משלומי ד' וז': **קנה גרדי.** אורחא דמילתא והוא העולה ויורד בשתי: **קנה דעלמא.** שאינו עומד אלא להסקה דהוי שיעורו כעצים דלילו הא שיעורו כדי אריגה: **אלפי ליה.** אלפי היינו נהפך דבר זה הא רבי שמעון הוא דפטר שנים שהוצאוהו: **מתני' אם היו במטה.** ואי לא מיחייב על הוצאתו דהוא מקיל עצמו ונוטל עצמו: **וכן כזיב מן המת.** חייב אם הוציא דהוא ומטמא הוצאה מקובה היא לגיל עצמו מן הטומאה: **ור' שמעון פוטר.** אפילו במת אלא דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה. וכל מלאכה שאינה צריכה (לגופה) אלא לסלקה מעליו הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה דבלעו לא בא לו ולא היה צריך לה אלא לאו מלאכת מחשבת היא לר' שמעון: **גמ' ופטור על הכלי.** שהיא עוקרה לאוכל: **ואם היה צריך לכלי.** להשמש בו שמשש אחר במקום שמוציאו אם: **חייב.** על כל אחד ואחד כי היכי דמחייב ליה תרתי אתרתי הוצאות בהעלם אחד:

שמעון פוטר. אמאי חייבין ניבעי שיעור צידה לזה ושיעור צידה לזה, לאו משום דאמרינן שיעור אחד לכולן. ומן הא מילתא נמי אמרינן דהא שמעתא לענין זה אינו יכול וזה אינו יכול אמירא, חדא מדמפרש לא יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים חייבים, ועוד מדר"ש פטור (ופטור) בהא. **אמר רבינא אף אנן נמי תנינא השותפין שנגבו חייבין.** עיקר דילה (בב"ק עח) השותפין שנגבו וטבחו (חייבים) (פטורין), והתניא השותפין שנגבו חייבין. אר"ג לא קשיא כאן בשותף שנגב מחבירו כאן בשותף שנגב מעלמא. איתיביה רבא לרב נחמן יכול שותף שנגב מחבירו ושותפין שנגבו יהו חייבין, ת"ל וטבחו או מכרו, מכרו כולו טבחו כולו. אלא אמר רב נחמן לא קשיא כאן בשותף שטבחו לדעת חבירו כאן בשותף שטבחו שלא לדעת חבירו. ואמאי ניבעי טביחה לזה וטביחה לזה והיכי מחייבו שנים בטביחה אחת, אלא לאו משום דאמרינן שיעור אחד לכולן. **אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא שנים שהוציאו קנה של גרדי חייבין.** אע"פ [דמתה לא] שמענן מינה דשיעור אחד לכולן או צריכין שיעור לכל אחד ואחד, מפני שקנה של גרדי יש בו כשני שיעורין, וכבר שמענו מן הנך מתניתא דאמרינן שיעור אחד לכולן. אלא דאמרינן דלענין זה אינו קיימינן דהיא פלוגתא דר' שמעון ורבנן, והא כי תני תנא קמיה דרב נחמן שנים שהוציאו קנה של גרדי פטורין ור' שמעון מחייב. תמה ר"נ ואמר כלפי לייא היכי אמרת הכי הא הנך מתניתין והוציאוהו שנים חייבין ור' שמעון פטור. ותרצה להא ברייתא נמי בהכין. הלכך מאן דגרים אמר מר שניהם יכולין ר' מאיר מחייב ואמר עלה אביביא להו, טעותא הוא, אלא הכין מיבעי למגרס, אביביא להו בעינן שיעור לזה ושיעור לזה ולא למגרס קמיה פיסקא מן בריתא. ואיקשי מתניתין קאי, דתנן לא יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים חייבין ור' שמעון פוטר, דלא משכחת הא פלוגתא דרבי שמעון ורבנן אלא לענין זה אינו יכול זה אינו יכול, דלענין שניהם יכולין לית מאן דמחייב אלא ר' מאיר, ולענין אחד יכול ואחד אינו יכול דברי הכל חייב (כמו דאיתא לעיל) בשמעתא בהדיא, הלכך הא מתניתין דרבנן מחייבין ור"ש פוטר ליתא אלא בזה אינו יכול זה אינו יכול, ועלה אמרינן הדין ביצא ותשובתה. **המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי שהכלי טפילה לו.** ואם הוציא כשיעור בכלי חייב על האוכלין ופטור על הכלי, ואם היה הכלי צריך לו חייב על זה ועל זה, כגון שצריך לאוכל וצריך עוד לכלי. אי נמי שאין יכול להוציא את האוכל אלא בכלי כגון התותין בא"י וכיוצא בהן. ודייקינן מי אתינן למשמע מינה אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד דהוא כמי שהוציא אוכל בכלי אחד חייב שתים. אמר רב ששת הכא במאי עסקינן כגון שמעון מינה דשיעור אחד לכולן וכבר שמענו מן הנך מתניתא דאמרינן שיעור אחד לכולן. אלא דאמרינן דלענין זה אינו קיימינן דהיא פלוגתא דר' שמעון ורבנן, והא כי תני תנא קמיה דרב נחמן שנים שהוציאו קנה של גרדי פטורין ור' שמעון מחייב. תמה ר"נ ואמר כלפי לייא היכי אמרת הכי הא הנך מתניתין והוציאוהו שנים חייבין ור' שמעון פטור. ותרצה להא ברייתא נמי בהכין. הלכך מאן דגרים אמר מר שניהם יכולין ר' מאיר מחייב ואמר עלה אביביא להו, טעותא הוא, אלא הכין מיבעי למגרס, אביביא להו בעינן שיעור לזה ושיעור לזה ולא למגרס קמיה פיסקא מן בריתא. ואיקשי מתניתין קאי, דתנן לא יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים חייבין ור' שמעון פוטר, דלא משכחת הא פלוגתא דרבי שמעון ורבנן אלא לענין זה אינו יכול זה אינו יכול, דלענין שניהם יכולין לית מאן דמחייב אלא ר' מאיר, ולענין אחד יכול ואחד אינו יכול דברי הכל חייב (כמו דאיתא לעיל) בשמעתא בהדיא, הלכך הא מתניתין דרבנן מחייבין ור"ש פוטר ליתא אלא בזה אינו יכול זה אינו יכול, ועלה אמרינן הדין ביצא ותשובתה. **המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי שהכלי טפילה לו.** ואם הוציא כשיעור בכלי חייב על האוכלין ופטור על הכלי, ואם היה הכלי צריך לו חייב על זה ועל זה, כגון שצריך לאוכל וצריך עוד לכלי. אי נמי שאין יכול להוציא את האוכל אלא בכלי כגון התותין בא"י וכיוצא בהן. ודייקינן מי אתינן למשמע מינה אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד דהוא כמי שהוציא אוכל בכלי אחד חייב שתים. אמר רב ששת הכא במאי עסקינן כגון

עין משפט נר מצוה

כג א ב מיי' פ"ט מהל' נזיקין המקבל הל' יח:
כד ג מיי' פ"ח מהל' שבת הלכה טז:
כה ד מיי' פ"ג מהל' גניבה הל' יד סמג עשין עלו:
כו א מיי' פי"ח מהל' שבת הלכה כח:
כז ו מיי' שם הל' יח:

מוסף רש"י

רגלו אחת על האבן. שמוטלת על הרצפה ואינה מן הרצפה (בחיים כד.). **צבי** שנכנס לבית. מלוי (לקמן קז:). **נעלו שנים פטורים.** דהוו להו שנים שעשאום (שם). **ונעלו שנים חייבים.** דומיה הוא לנעול בפעם, והרי לכל אחד מלאכה דבלה אינו לא מתפבדא (שם). **כלפי ליא.** שתי מלות, כלפי סיכון טעות דבר זה, הא איפכא מתפבדא (פסחים ה: וכנו"ן לקמן קכז.). **המוציא** אוכלין פחות מכשיעור. דלא מחייב על הוצאת אוכלין פחות מכגרוגרת (לעיל סב:). **פטור אף על הכלי** שהכלי טפילה לו. דלא מחייב עליה אלא אם נתכוין לצורך אלא משום אוכלין (שם). **פטור אף על המטה.** הואיל ויכול על המ', דקי"ל מי שיש לו אחד אין עמנו (שרובין צז).

מוסף תוספות

א. ר"מ ור"י מחייבין. תוס' הלש"ע. ב. דמדר"מ נשמע לרבנן. רשב"ם. ג. דשיעורי שבת אינן גדולים כ"כ שימצא דבר שיהא שיעורו גדול שלא יוכל א' להוציאו אפי' היה תשש ודל כח. רשב"ם. ד. משא"כ בטביחה דכולה טביחה חדא שיעורא הוא שאין חיוב אלא על כל הטביחה. ריעב"ש. ה. קנה של גרדי. תוס' הלש"ש. ו. דקתני גבי שבת וכו' חייב בסתמא. תוס' הלש"ש. ז. על האוכלים. תוס' הלש"ש. ח. מפני שהכלי טפילה לאוכלים. ריעב"ש.

רב נסים גאון

המוציא אוכלים פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי שהכלי טפילה לו. בגמ' דבני מערבא גרסי הא דאת אמר בצריכין לכלים כגון אלין תותיא, אבל אם אינן צריכין לכלים חייב אף על הכלי.

רבינו חננאל

ר' יוסי אמר הסוס מטמא בידיו וחמור מטמא ברגליו (בדגליו) בידיו, שמשענת הסוס על רגליו וחמור על ידיו. ואמאי הא קא מסייע ברגליו בהדי ידים, וידים בהדי רגלים, לאו משום דאמרינן מסייע אין בו ממש. ודרב אשי ורבינא בריריין ומפרשן בתוספתא ובכל הזבחים שקיבל דמן. ושמעתא דבתרא קא גרסין לה אמר מר זה יכול וזה יכול ר' מאיר מחייב. איביא להו בענין שיעור לזה ושיעור לזה או דלמא שיעור אחד לכולן. ואנחנא חזיינא דהא טעתא היא, דלא בעו כי האי בעיא אליבא דרבי מאיר דלאו הלכתא כוותיה, ולא אמרי אמוראי (פ"ש פ"ש) [פ"ע ע"ש] סימן אף אנן תנינא. אלא אהא קאי, האי בעיא דא אינו יכול וזה אינו יכול ר' מאיר ור' יהודה מחייבין ור' שמעון פוטר, דבהא הלכה כר' מאיר ור' יהודה, דהא קאמרינן באין בדין בהדיא (דף כז) רבי יהודה ור"ש הלכה כר' יהודה. וכיון דהלכתא זה אינו יכול וזה אינו יכול חייבין, עלה בענין מי צריכין שיעור לכל חד וחד או חד שיעור לשניהן. וסליקא הלכה שיעור אחד לשניהן, ופשטה דמתניתין לא יכול אחד להוציאו והוציאו שנים חייבין, דאלמא כל אחד מהן בפני עצמו אינו יכול אבל שניהן בהדי הדדי יכולין, ואעפ"כ חייבין. ולא מצית מימר על זה יכול וזה (אינו) יכול קאי, ולאו אליבא דר' מאיר קא בעי, אלא אליבא דרבנן דפוטרין קאמר, מי פטרי רבנן אע"פ שהוציאו שניהן שיי שיעורין, או דלמא אם הוציאו שניהן יכולין ר' שמעון פוטר, דלא משכחת הא פלוגתא דרבי שמעון ורבנן אלא לענין זה אינו יכול זה אינו יכול, דלענין שניהם יכולין לית מאן דמחייב אלא ר' מאיר, ולענין אחד יכול ואחד אינו יכול דברי הכל חייב (כמו דאיתא לעיל) בשמעתא בהדיא, הלכך הא מתניתין דרבנן מחייבין ור"ש פוטר ליתא אלא בזה אינו יכול זה אינו יכול, ועלה אמרינן הדין ביצא ותשובתה. **המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי שהכלי טפילה לו.** ואם הוציא כשיעור בכלי חייב על האוכלין ופטור על הכלי, ואם היה הכלי צריך לו חייב על זה ועל זה, כגון שצריך לאוכל וצריך עוד לכלי. אי נמי שאין יכול להוציא את האוכל אלא בכלי כגון התותין בא"י וכיוצא בהן. ודייקינן מי אתינן למשמע מינה אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד דהוא כמי שהוציא אוכל בכלי אחד חייב שתים. אמר רב ששת הכא במאי עסקינן כגון נחמן אף אנן נמי תנינא צבי שנכנס לבית ונעל אחד בפניו חייב נעלו שנים פטורין. לא יכול אחד לנעלו ונעלו שנים חייבים ור'

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ויכול וכו' ומין בסמיו מינו דחוצץ דכלי שאינו מין הכלפה הוא דבעיא היא:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אבר מה. ומיהו נר' ר"מ. ק"ל הא ס"ל גם להר"י ל"ל כן דאל"כ דקאי למאן דפטר מה' עוליות דמתם דגלי המטה ואל"כ ס"ל דאין לחלק בזה כן ז"ל ח"י לזה ל"י חה ל"י ל"כ מלי פטור בדרך דמיון שבת לטומאה וממתניתין דזיבין אמלי לא פטור בטמאה דיותר ממתני' דמסכתין ומדין שבת עלמו מהא דלא יכול אחד לנעול ונעלו שנים אע"כ דמסהיל י"ל דנכנסו שנים וא"כ מה דקאמר הר"ש דגם לשיטתו ל"ל כן דיש לאוקמה בנכנסו שנים ע"ש: **תוס' ד"ה ואמאי** ליבעי וכו' ובכל דבר ובכל שהוא. עיין בס"ק דף סג ע"ב תוס' ד"ה דבר שאין מטוס ופמ"ק:

הגהות הגר"א

[א] גמ' הסוס מטמא על ידיו החמור כו'. ל"ל בהיסוך ר"ל. ל"ל בהיסוך (וכמ"ש בתוס' זבים ופר' בא"ר שם):

רבינו חננאל (המשך)

ואמאי ליבעי שיעור טביחה כו'. אבל מגענו דריש לא מצי למיפרך דהתם לא בעי שיעור דמשלומי כפל וגנב בכל דבר ובכל שהוא: **דילמא** דאית ביה כדי לארוג מפה לזה כו'. והא לא נקט קנה דעלמא לאסמעינן דאע"ג דאין רגילות לארוג שתי מפות בקנה אחד אם יש שיעור לארוג מפה לזה ולזה מיחייב: **אלא אימא חייבין ור' שמעון פוטר.** ובקנה כפל דה"ל זה אינו יכול וזה אינו יכול: **ששגג על האוכלין והזיד על הכלי.** ומיהו על הכלי היינו קלקלה כפי' רש"י ורביינו שמואל קשה לו לאוקמי בריית בחוב שקילה דבכל דוכתא לאיי בחוב חטאת והגיה הגריסא כגון ששגג על הכלים והזיד על האוכלין ולא התרו בו לאוכלין לא קלקלה ולא חטאת ואין נראה לר"י לא פי' הקונטרס ולא פי' רש"ם דכשהזיד באחד אינו חייב חטאת על השני ששגג בו דלא שב מידיעתו הוא כיון שהזיד באחד מהן ונראה דהשתא דמוקי בהזיד בכלי איירי הכל לענין קלקלה וה"פ דבריית המוליא אוכלין כשיעור בכלי חייב קלקלה על האוכלין ופטור על הכלי אם התרו בו על האוכלין ופטור על הכלי אם התרו בו משום כלי חייב קלקלה אף אם התרו בו משום כלי ופריך והא אף על הכלי קתני משמע דמחייב אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא שנים שהוציאו קנה של גרדי חייבין. אע"פ [דמתה לא] שמענן מינה דשיעור אחד לכולן או צריכין שיעור לכל אחד ואחד, מפני שקנה של גרדי יש בו כשני שיעורין, וכבר שמענו מן הנך מתניתא דאמרינן שיעור אחד לכולן. אלא דאמרינן דלענין זה אינו קיימינן דהיא פלוגתא דר' שמעון ורבנן, והא כי תני תנא קמיה דרב נחמן שנים שהוציאו קנה של גרדי פטורין ור' שמעון מחייב. תמה ר"נ ואמר כלפי לייא היכי אמרת הכי הא הנך מתניתין והוציאוהו שנים חייבין ור' שמעון פטור. ותרצה להא ברייתא נמי בהכין. הלכך מאן דגרים אמר מר שניהם יכולין ר' מאיר מחייב ואמר עלה אביביא להו, טעותא הוא, אלא הכין מיבעי למגרס, אביביא להו בעינן שיעור לזה ושיעור לזה ולא למגרס קמיה פיסקא מן בריתא. ואיקשי מתניתין קאי, דתנן לא יכול אחד להוציאו והוציאוהו שנים חייבין ור' שמעון פוטר, דלא משכחת הא פלוגתא דרבי שמעון ורבנן אלא לענין זה אינו יכול זה אינו יכול, דלענין שניהם יכולין לית מאן דמחייב אלא ר' מאיר, ולענין אחד יכול ואחד אינו יכול דברי הכל חייב (כמו דאיתא לעיל) בשמעתא בהדיא, הלכך הא מתניתין דרבנן מחייבין ור"ש פוטר ליתא אלא בזה אינו יכול זה אינו יכול, ועלה אמרינן הדין ביצא ותשובתה. **המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי פטור אף על הכלי שהכלי טפילה לו.** ואם הוציא כשיעור בכלי חייב על האוכלין ופטור על הכלי, ואם היה הכלי צריך לו חייב על זה ועל זה, כגון שצריך לאוכל וצריך עוד לכלי. אי נמי שאין יכול להוציא את האוכל אלא בכלי כגון התותין בא"י וכיוצא בהן. ודייקינן מי אתינן למשמע מינה אכל שני זיתי חלב בהעלם אחד דהוא כמי שהוציא אוכל בכלי אחד חייב שתים. אמר רב ששת הכא במאי עסקינן כגון

הסוס מטמא בידיו. אם הזב רוכב עליו וטלית תחת מידיו של סוס מטמא אבל תחת רגליו טהורה שאין משענתו על רגליו והא דתנן לעיל ד' טליות תחת רגלי הבהמה טהורות לא כרבי יוסי: כהן העומד על גבי כלי או אבן או שוק דבר המוקן בינו לבין הרצפה ועבד עבודתו פסולה דכתיב[ב] ושרת ככל אחיו הלוים העומדים שתהא עמידתו כשאר אחיו ותנא דבי ר' ישמעאל הואיל ולבסה מקודשת וכלי שרת מקודשין כו' בזבחים[ג]: שאמלא פסולה לעבודה כדאמר בפ"ק דחולין (דף כב.) כל מקום שנאמר אצבע והכוונה אינו אלא ימין: **שיעור לזה.** גרוגרת אם אוכל הוא: **שיעור ליכה.** שיכניס רובו עליו וצריך להיות כאן ד' זבים: **נעל אחד בפניו.** זו היא לידתו: **נעלו שנים פעוניו.** ור' יהודה הוא דפטר בשניהם יכולין: **שיעור.** לידת בני לכל אחד ואחד אלא שמע מינה שיעור אחד לכולן ומדר' יהודה נשמע לר' מאיר בשניהן יכולים דבהא לא פליגי: **חייבין.** לאלם משלומי ד' וז': **קנה גרדי.** אורחא דמילתא והוא העולה ויורד בשתי: **קנה דעלמא.** שאינו עומד אלא להסקה דהוי שיעורו כעצים דלילו הא שיעורו כדי אריגה: **אלפי ליה.** אלפי היינו נהפך דבר זה הא רבי שמעון הוא דפטר שנים שהוצאוהו: **מתני' אם היו במטה.** ואי לא מיחייב על הוצאתו דהוא מקיל עצמו ונוטל עצמו: **וכן כזיב מן המת.** חייב אם הוציא דהוא ומטמא הוצאה מקובה היא לגיל עצמו מן הטומאה: **ור' שמעון פוטר.** אפילו במת אלא דהוי מלאכה שאינה צריכה לגופה. וכל מלאכה שאינה צריכה (לגופה) אלא לסלקה מעליו הוי מלאכה שאינה צריכה לגופה דבלעו לא בא לו ולא היה צריך לה אלא לאו מלאכת מחשבת היא לר' שמעון: **גמ' ופטור על הכלי.** שהיא עוקרה לאוכל: **ואם היה צריך לכלי.** להשמש בו שמשש אחר במקום שמוציאו אם: **חייב.** על כל אחד ואחד כי היכי דמחייב ליה תרתי אתרתי הוצאות בהעלם אחד:

ששגג על האוכלין והזיד על הכלי. ומאי חייב דקתני מיתה: **והא אף קקני.** משמע שני חיובין גרון: **ובפלוגתא דר"י ור"ל.** דאיפלוגי בידיעות מחלקות בפ' כלל גדול (לעיל דף עח:) איפלוגי נמי רב ששת ורב אשי אם הכא רב ששת דלא מוקי לה הכי קסבר דאין ידיעות מחלקות ורב אשי סבר ידיעות מחלקות: **דמשרבטי נפשייהו.** משמטיט כלפי מטה ומכבידין עצמן להשמיט מיד הנושאן: **מחיי בסוס.** למוכרו לנכרי מפני שמלאכת הסוס אם היה אדם עושה אותה אין חייב עליה חטאת דלרכיבה עומד והחי נושא את עצמו והא דאסרו למכור בהמה גסה לנכרי משום שאלה ומשום שכירות אסור וסוס אי נמי דמושיל ומוגר לאו איסורא דאוריתא איכא אאין זו מלאכה אלא הסוס וגבי בהמה שביתת בהמה מלאכה כתיבא(ה): **ואמר רבי יוחנן** גרסינן: **דבי ייאדן.** של איידי עופות שעומדין על הסוס עופות כשהן חיין כגון נץ ומינו לגוד שאר עופות ו) ולא משרבטי נפשייהו אלא אדם קטיני נמי החי נושא את עצמו ומשום הכי א"ל יוחנן בן בתירא ורבי נתן אמרו דבר אחד: **בכפות.** בין עוף בין אדם: **כמאן דכפיתי דמו.** שרוכבים מעוטפין בבגדים רחבים וגם הם עצמן מעוגנין מהצד על האדן: **ואמר רבי יוחנן** גרסינן: **בן בתירא ור' נתן אמרו דבר אחד.** והא אמרת מודה ר' נתן בכפות ז) ואי משום דאוקמינן בסוס המיוחד לעופות ומי איכא סוס המיוחד לעופות אין איכא ח)דבי ייאדן א"ר יוחנן ט)ומודה ר' נתן בכפות א"ל רב אדא בר מתנה לאביי והא הני פרסאי דכמאן דכפיתי דמו ואא"ר יוחנן בן בתירא ור' נתן אמרו דבר אחד התם י)רמות רוחא הוא דנקיט להו דההוא פרדשכא דרתח מלכא עילויה ורהיט תלתא פרסי בכרעיה: את המת במטה חייב וכן כזית מן המת וכו': י)אמר רבה בב"ח א"ר יוחנן וא"ר יוסף אמר רשב"ל פוטר היה ר"ש אף בסמוך דמודה רבי נתן בכפות: **והא הני פרסאי.** ואיכו לא מפליג למכור לסוס נכרי: מ)**את המת במטה חייב.** נראה לר"י דמהכא קיס לן בכל דוכתא דאיש ליה לר' יהודה מלאכה שאינה צריכה לגופה חייב עליה דמסתמא ת"ק דר"ש היינו רבי יהודה כי הכיא לעיל זה אינו יכול לשאת את העופות הדורסין הנקראין באזי. ואמרינן א"ר יוחנן הלכה כבן בתירא. א"ר יוחנן ואדם כפות מודה רבי נתן שאינו יכול לשאת את עצמו והמוציאו בשבת חייב. א"ל רב אדא בר מתנא לאביי והא הני פרסאי דכפיתי דמו שאת רואה אותן שאינן יכולין להלך על רגליהן ואינן יודאין ובאין אלא רכובין והסוס נושא אותן, ובן בתירא מתיר למכרן לגוים. וסבירא ליה שהוא עושה מלאכה שאין חייבין עליה חטאת, דאלמא אף הכפות בן בתירא פוטר עליו, וא"ר (יהודה) [יוחנן] בן בתירא ור' נתן אמרו דבר אחד (והכי א"ר יוחנן מודה ר' נתן בכפות). ופריק ליה אביי דהנך פרסאי יש בהו כח להלך ואף הן נושאין את עצמן, ו(מ)מאי דנקיטא להו רמות רוחא, מעגנין את עצמן מלהלך כענין דכתיב אשר לא נטתה כף רגלה הצג על הארץ מהתענג ומרוך, וכי בעי למרהט מצי, (דהא הוא) [דההוא] פרדשכאה, פי' פקיד המלך דרתח מלכא עילויה ורהיט תלתא פרסי בכרעיה. אבל חולה דאי ככפות דמי ומחייב ר' נתן על הוצאתו, כהיא דגמרא דב' שעירי הלכה נז:

ובפלוגתא דר' יוחנן ור"ל. פי' חייב שתי חטאות א לרבי יוחנן כשנודע לו וחזר ונודע לו לידיעות מחלקות ולר"ל אחר (ח) שנתכפר נודע לו על אחד ב ופי' הקונטרס אין נראה לר"י דהכי דלית ליה לרב ששת ידיעות מחלקות מ"מ יעמיד בנודע לו על האחד בשבבר כיפר דכפרה לכ"ע מחלקת:

שהחי נושא את עצמו. תימה לר"י למה פטור דאי מאי דמשום שהחי מיקל עצמו והלא אפילו במשא קל יותר חייב ואי משום דשניס שעשאו פטורין הא הוי זה יכול וזה אינו יכול ג שאין הנשא יכול לנשא עצמו בלא הנושא והנושא יש בו כח לנושאו אפילו היה מת ואומר ר"י דממשכן גמרינן שלא היו נושאין דבר אי שהתשיס והאילים היו הולכים ברגליהם והמלוון (ט) מיד ד היו פוטרין אותו ה טרם ימות דכמה דאית ביה נשמה טפי ניחא ליה כי היכי דליגליג איגבייה ו: **אבל אדם חי נושא את עצמו.** תימה דברים טוטל (לקמן דף קמח:) משמע דפליגי נמי באדם דקאמר גבי תינוק רבא כרבי נתן סבירא ליה ואומר רשב"א דקטן כבהמה דמי דמשרבטי נפשיה אך קשה לן דבפרק מפנין (שם דף קמח:) תניא מדליק בהמה חיה ועוף בתלר אבל לא ברה"ר והאשה מדלה את בנה ברה"ר ופירש התם בקונטרס דבהמה ברה"ר לא שמא יגביהנה מן הארץ ושמא כרבנן דר' נתן דמתייבי אבל בנה אי נמי מגבה ליה הא באדם מודו רבנן דמי נושא את עצמו [ושמא ההוא דבפרק טוטל איירי בתינוק בן יומו]: **בסוס המיוחד לעופות.** וכן בתירא מתיר בסוס בכל הסוסים ו קאמר ורבנן אוסרין בכל הסוסים משום סוס המיוחד לעופות דלא מיקלו חכמים בסוסים: **סובא דבי ייאדן.** פר"ח שכן איידי עופות מגיחין עליהן עופות שלהן ז שלדין בהן עופות אחרים אבל אין לפרש בעופות הגיעלודין דהני כפותין גיגהו ואמר

גמ' ונודע לו וחזר ונודע לו. עי' לעיל דף ל ע"א תד"ה המצלת: **תום'** ד"ה שהחי וכו' ר"ל **דשאני שלמיל דאאשר** ע"י בבר. ק"ל הא מנוסר לעיל דף מג ע"א דבלוכח כבר דפרי מעגנל מן הצד רק מעטם לאדם כהול על מתו ולא לא קרים ליה אחי לכבוי דלא אריגן מעטם כבוד הכריות וכ"ש דמוק"ל: עי' כמוק"ל: **רבינו חננאל**

רבינו חננאל (המשך)

אותו בלשון פרסי באזיאר, ובזמן שהן יותר מאחד קוראין להן בזאיארן, ויש להן סוסים מיוחדין לכך לשאת את העופות הדורסין הנקראין באזי. ואמרינן א"ר יוחנן הלכה כבן בתירא. א"ר יוחנן ואדם כפות מודה רבי נתן שאינו יכול לשאת את עצמו והמוציאו בשבת חייב. א"ל רב אדא בר מתנא לאביי והא הני פרסאי דכפיתי דמו שאת רואה אותן שאינן יכולין להלך על רגליהן ואינן יודאין ובאין אלא רכובין והסוס נושא אותן, ובן בתירא מתיר למכרן לגוים. וסבירא ליה שהוא עושה מלאכה שאין חייבין עליה חטאת, דאלמא אף הכפות בן בתירא פוטר עליו, וא"ר (יהודה) [יוחנן] בן בתירא ור' נתן אמרו דבר אחד (והכי א"ר יוחנן מודה ר' נתן בכפות). ופריק ליה אביי דהנך פרסאי יש בהו כח להלך ואף הן נושאין את עצמן, ו(מ)מאי דנקיטא להו רמות רוחא, מעגנין את עצמן מלהלך כענין דכתיב אשר לא נטתה כף רגלה הצג על הארץ מהתענג ומרוך, וכי בעי למרהט מצי, (דהא הוא) [דההוא] פרדשכאה, פי' פקיד המלך דרתח מלכא עילויה ורהיט תלתא פרסי בכרעיה. אבל חולה דאי ככפות דמי ומחייב ר' נתן על הוצאתו, כהיא דגמרא דב' שעירי הלכה נז:

כבש ב מיי' פ"ב מהל' שבת הלכה נז:

כבש ב מיי' פ"ב שם הלכה ד:

ל ג מיי' פי"ח שם הלכ' נז:

מוסף רש"י

שהחי נושא את עצמו. ואין כו אלא מסוס שבות (יומא טז:). **בן בתירא מתיר בסוס.** שאין מלאכתו אלא לרכיבה ולכיבה שבות היא ואלו מלאכה, מסוס דחי נושא את עצמו, לא איכפת לן מי אתי להשתילו ולהסתילו (עי' יד: וכנ"ל בבורות ב.) **דאין** ריוכין על גבי בהמה גבי שבות אין לא בהמה' (פסחים נג.).

מוסף תוספות

א. כלומר הא דאמר רב אשי נודע לאו דברי הכל הוא אלא. תוס' כלא"ש. **ב.** כפות פלוגתא דהתם למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה. ריטב"א. ורב ששת ורב אשי לא פליגי כלל אלא באוקמתא בעלמא. שיטה להר"ן. **ג.** דיכול חייב. תוס' עיוכין **ד:** ד"ה אם אתי. ד. כשיוצא מן הים. תוס' עיוכין **ז:** ד"ה אם אתי. **ה.** [ז]מוציאין דמו בעודו בבחר. תוס' עיוכין **ז:** ד"ה אם אתי. **ו.** אפי' כשהוא מיוחד לעופות. דאפי' בעופות חי נושא את עצמו. ריטב"א. **ז.** בלא קשירה. תוס' כלא"ש. **ח.** דאפילו מוציאין לשורפן. תוס' כלא"ש. **ט.** דכל מילי דשבת ממשכן ילפינן. תוס' כלא"ש. **י.** מאי שנא. תוס' כלא"ש. **יא.** ובכרמלית מטלטלין אותה בהדיא. תוס' כלא"ש.

רב נסים גאון

ובפלוגתא דר' יוחנן וריש לקיש. עיקר דילה בפרק כלל גדול.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אהני מעשיו דאי משתקלא חדא כו'. בתמח מתרגע דמי משתקלא מדא אחריתי נמי לא אזלא לה טומאה כו"ע מודו דפטור דהוי כמו חלי זית ממת גדול: **והא** דתנן **פטור דאפיק חצי זית ממת גדול.** וה"ה דהוה מלי לאוקמיה כגון דליכא אלא חלי זית בלבד[א] אלא דיימת ליה לשנויי בחלי זית ממת גדול דהוי רבותא טפי[ב] דאי ליכא אלא חלי זית מן הכל פטיטא דפטור ודווקא חלי זית אבל כזית ממת גדול חייב אע"ג דאי משתקלא זית אחר לא אזלא טומאה מ"מ אהני מעשיו דמשתמטו לא גריר בתר המת וכשיוציאו המת מן הבית ויטלו כזית זה יטמא כל הבית ומגמא שעתה בהוצאה זו הוא גורם טהרה: **ממת גדול.** לאו דווקא גדול אלא אלומר מד' זיתים או ג': **אבל בכלי ד"ה חייב.** היינו כרבי יהודה דמחייב במלאכה שאינה צריכה לגופה וא"א דאילמא דבנן כר"ש שביתה בהוצאה זו הוא גורם טהרה: **ממת גדול.** לאו דווקא גדול אלא אלומר מד' זיתים או ג': **אבל בכלי ד"ה חייב.** היינו כרבי יהודה דמחייב במלאכה שאינה צריכה לגופה וכשיוציאו המת מן הבית ויטלו כזית זה יטמא כל הבית ומגמא שעתה בהוצאה זו הוא גורם טהרה: **ממת גדול.** לאו דווקא גדול אלא אלומר מד' זיתים או ג': **אבל בכלי ד"ה חייב.** היינו כרבי יהודה דמחייב במלאכה שאינה צריכה לגופה וא"ל רבי יוחנן אחוה דמר בריה דרבנא לרב נחמן בר יצחק כמאן כר"ש אימר דפטר ר"ש מחיוב חטאת איסורא דרבנן מיהא איכא א"ל האלהים דעיילת ביה את ואפילו לר' יהודה (שרי) דמי קאמינא לרה"ר לכרמלית קאמינא [ג]גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה [ד]תנן התם [ה]התולש סימני טומאה והכוה המחיה עובר בלא תעשה איתמר אחת משתים חייב [ו]אחת משלש רב נחמן אמר חייב רב ששת אמר פטור רב נחמן אמר חייב אהני מעשיו דאי משתקלא חדא אחריתי אזלה לה טומאה רב ששת [ז]אמר פטור השתא מיהת הא איתא לטומאה אמר רב ששת מנא אמינא לה דתנן וכן כזית מן המת וכזית מן הנבילה חייב הא חצי זית פטור והתניא חצי זית חייב מאי לאו הא דתנא חייב דאפיק חצי זית מכזית והא דתנן פטור דאפיק חצי זית מכזית ומחצה ורב נחמן אידי ואידי חייב והא דתנן פטור דאפיק חצי זית ממת גדול: **מתני'** [ח]הנוטל צפרניו זו בזו או בשיניו וכן שערו וכן שפמו וכן זקנו וכן הגודלת וכן הכוחלת וכן הפוקסת רבי אליעזר מחייב וחכמים אוסרין משום שבות: **גמ'** אמר ר"א [ט]מחלוקת ביד אבל בכלי [י] חייב פשיטא זו בזו תנן מהו דתימא רבנן בכלי נמי פטרי והא דקתני זו בזו להודיעך כחו דר' אליעזר קא משמע לן ואמר רבי אלעזר [יא]מחלוקת לעצמו אבל לחבירו דברי הכל פטור פשיטא צפרניו תנן מהו דתימא רבי אליעזר לחבירו נמי מחייב והא דקתני צפרניו להודיעך כחן דרבנן קמ"ל: וכן שערו כו': תנא [יב]הנוטל מלא [יג]פי הזוג חייב וכמה מלא פי הזוג אמר רב יהודה שתים והתניא ולקרחה שתים אימא וכן לקרחה שתים תניא נמי הכי [יד]הנוטל מלא פי הזוג בשבת חייב וכמה מלא פי הזוג שתים רבי אליעזר אומר אחת [טו]ומודים חכמים לר"א במלקט לבנות מתוך שחורות שאפילו אחת חייב [טז]ודבר זה אף בחול אסור משום שנאמר [יז]לא ילבש גבר שמלת אשה [יח]ר"ש בן אלעזר אומר צפורן שפירש רובה וציצין שפרשו רובן ביד מותר בכלי חייב חטאת מי איכא מידי דבכלי חייב חטאת וביד מותר לכתחלה הכי קאמר פירשו רובן ביד מותר בכלי פטור אבל אסור לא פירשו רובן ביד פטור אבל אסור בכלי חייב חטאת אמר רב יהודה הלכה כרבי שמעון בן אלעזר אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן [יט]והא שפרשו כלפי מעלה ומצערות אותו: וכן הגודלת כו': גודלת כוחלת ופוקסת משום מאי מחייבא אמר רבי אבין א"ר יוסי בר' חנינא גודלת משום אורגת כוחלת משום כותבת פוקסת משום טווה אמרו רבנן קמיה דרבי אבהו וכי דרך אריגה בכך וכי דרך כתיבה בכך וכי דרך טויה בכך אלא א"ר אבהו לדידי מפרשא לי מיניה דר' יוסי בר' חנינא כוחלת

אף במוציא את המת לקוברו אמר רבא ומודה ר' שמעון במר לחפור בו וספר תורה לקרות בו דחייב פשיטא דאי הא נמי מלאכה שאינה צריכה לגופה היא אלא מלאכה שצריכה לגופה לרבי שמעון היכי משכחת לה מהו דתימא עד דאיכא לגופו ולגופה כגון מר לעשות לו טם ולחפור ספר תורה להגיה ולקרות בו קא משמע לן [א]ההוא שבבא דהוה בדרוקרא [ב]שרא רב נחמן בר יצחק לאפוקיה לכרמלית א"ל רבי יוחנן אחוה דמר בריה דרבנא לרב נחמן בר יצחק כמאן כר"ש אימר דפטר ר"ש מחיוב חטאת איסורא דרבנן מיהא איכא א"ל האלהים דעיילת ביה את ואפילו לר' יהודה (שרי) דמי קאמינא לרה"ר לכרמלית קאמינא [ג]גדול כבוד הבריות שדוחה את לא תעשה שבתורה [ד]תנן התם [ה]התולש סימני טומאה והכוה המחיה עובר בלא תעשה איתמר אחת משתים חייב [ו]אחת משלש רב נחמן אמר חייב רב ששת אמר פטור רב נחמן אמר חייב אהני מעשיו דאי משתקלא חדא אחריתי אזלה לה טומאה רב ששת [ז]אמר פטור השתא מיהת הא איתא לטומאה אמר רב ששת מנא אמינא לה דתנן וכן כזית מן המת וכזית מן הנבילה חייב הא חצי זית פטור והתניא חצי זית חייב מאי לאו הא דתנא חייב דאפיק חצי זית מכזית והא דתנן פטור דאפיק חצי זית מכזית ומחצה ורב נחמן אידי ואידי חייב והא דתנן פטור דאפיק חצי זית ממת גדול: **מתני'** [ח]הנוטל צפרניו זו בזו או בשיניו וכן שערו וכן שפמו וכן זקנו וכן הגודלת וכן הכוחלת וכן הפוקסת רבי אליעזר מחייב וחכמים אוסרין משום שבות: **גמ'** אמר ר"א [ט]מחלוקת ביד אבל בכלי [י] חייב פשיטא זו בזו תנן מהו דתימא רבנן בכלי נמי פטרי והא דקתני זו בזו להודיעך כחו דר' אליעזר קא משמע לן ואמר רבי אלעזר [יא]מחלוקת לעצמו אבל לחבירו דברי הכל פטור פשיטא צפרניו תנן מהו דתימא רבי אליעזר לחבירו נמי מחייב והא דקתני צפרניו להודיעך כחן דרבנן קמ"ל: וכן שערו כו': תנא [יב]הנוטל מלא [יג]פי הזוג חייב וכמה מלא פי הזוג אמר רב יהודה שתים והתניא ולקרחה שתים אימא וכן לקרחה שתים תניא נמי הכי [יד]הנוטל מלא פי הזוג בשבת חייב וכמה מלא פי הזוג שתים רבי אליעזר אומר אחת [טו]ומודים חכמים לר"א במלקט לבנות מתוך שחורות שאפילו אחת חייב [טז]ודבר זה אף בחול אסור משום שנאמר [יז]לא ילבש גבר שמלת אשה [יח]ר"ש בן אלעזר אומר צפורן שפירש רובה וציצין שפרשו רובן ביד מותר בכלי חייב חטאת מי איכא מידי דבכלי חייב חטאת וביד מותר לכתחלה הכי קאמר פירשו רובן ביד מותר בכלי פטור אבל אסור לא פירשו רובן ביד פטור אבל אסור בכלי חייב חטאת אמר רב יהודה הלכה כרבי שמעון בן אלעזר אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן [יט]והא שפרשו כלפי מעלה ומצערות אותו: וכן הגודלת כו': גודלת כוחלת ופוקסת משום מאי מחייבא אמר רבי אבין א"ר יוסי בר' חנינא גודלת משום אורגת כוחלת משום כותבת פוקסת משום טווה אמרו רבנן קמיה דרבי אבהו וכי דרך אריגה בכך וכי דרך כתיבה בכך וכי דרך טויה בכך אלא א"ר אבהו לדידי מפרשא לי מיניה דר' יוסי בר' חנינא

כוחלת

כלפי המוליך קומוס סביב האות: **עווה.** שמתקנת שערה בין אצבעותיה ופוסטתו כסהוא נכרך. ולגשון [יא]סגי עושה מאותו בצק כמין חוט: לעצמה

אף במוציא את המת. [ב]אם לא תעשה לגופו אלא לגופה אינו חייב אלא אם כן עשה לגופו ולגופה אינו חייב אלא אם כן עשה לגופו ולגופה אינו חייב אלא אם כן עשה לגופו ול

נעלמה פטורה. שאינה יכולה לבנות יפה ואין דרך בנין אלא מאה לחבירתה שרוחה ועומדת: **וכן.** מילתא אחריתי דשבת לגיסורא: **סרוך.** לבנ מלוס הוא הכא בקנים שקורין טיפוניי"ן: **המחבץ.** המעמיד החלב בקיבה. וי"ג מחבץ עושה כמין כלי גמי ונותן הקפוי בתוכו ומי החלב שהן נסיובי נוטפין ונוטזין אותן אונקיד"ש: **המכבד.** את הבית: **והמרבץ.** במים להרבין את האבק שלא יעלה: **חייב חטאת.** לקמיה מפרש טעמא דהרודה חלות דבשא חייב משום טולש ג) (מתבן חייב משום בורר) ומכבד ומרבץ משום בונה: **אחד זה ואחד זה.** אחד שבת אחד יו"ט: **משום שבות.** דילמא כי כניס ליה מתמלאין הגומות שבבית מאליהן והוי בנין: **קטיל קני בגאגמא.** חותך קנים מן האגם הוה. לא ידע לפרש משנה: **מפרץ.** כמו מפרק משאלי שפורק אוכל ממקום שנתבשל כו והוי תולדת דש. ואית דאמרי תולדה דקוצר ולא היא דלאו מחובר הוא אלא פקיד ועקיר וקלי בעטיני הדד כתבואה בקשיה ולשון מפרק נמי לא שייך למימר אלא לשון תולש: **בורר.** אוכל מתוך פסולת: **זורה.** לרבן הבית ולצפת לבנים היתה ד) בכל העיר: **מהבלא.** שהיה תבן עולה ומרבה הבל: **לאו אדעתאי.** לא הייתי זכור. ורבותי פירשו לא סבירא לי: **אשה חכמה.** אשת ת"ח אי בת ת"ח שמעה מאביה: **מרבלא ביפה.** רוחלת קיתוניות בזוית זו וכוסות בזוית זו: **לרבי שמעון.** דדבר שאין מתכוין מותר והמרבץ אינו מתכוין להדביק עפר בגומות ולהשתוות הבית אלא שלא יעלה אבק: **מתני' הפולש מעביר נקוב חייב.** הוא כמחובר דיוקב מן הקרקע ע"י הנקב שמביא לחלוחית הקרקע ואפילו הנקב בדופנו:

החולב משום דש הוא. כדפי' בקונט' ואתיא ברייתא כר' יהודה דאמר יש דישה שלא בגרגולי קרקע[א] כדפרי' לעיל בפ' כלל גדול (לעיל דף עג:) וכן נראה לר"י דולאי כרבי יהודה אתיא דהא אסרי חכמים ריבון משום שבות ולר"ש שרי לקמן אפילו לכתחלה:

המכבד והמרבץ. מיימה דע"ב מיירי דלא הוי פסיק רישיה שיטה הגומות דאי פסיק רישיה הימי שרי לקמן ר"ש לכתחילה הא מודה ר"ש בפסיק רישיה ולא יתות וכיון דלא הוי פסיק רישיה אמאי מתייב ר' אליעזר חטאת האמר בפ' אמר להם הממונה (יומא ד' לד:) גבי ליקוף עששיות דדבר דאין מתכוין[ב] מותר לר' יהודה מן התורה דלא הוי מלאכת מחשבת וי"ל דבהא פליגי דר' אליעזר סבר דהוי פסיק רישיה ורבנן סברי דלא הוי והא דאמר והאידנא דסכיל"ת לן כר' שמעון שרי לכתחלה אע"ג דאפשר דסבר כר"ש דהוי פסיק רישיה מכל מקום הש"ס סבר כרבנן דלא הוי פסיק רישיה הילכך שרי לכתחלה כיון דקיימא לן כר"ש [עי' תוספות סנהדרין פה. ד"ה ור"ש]: **והרודה** חלות דבש. מיימה לר"י אמאי לוקה בי"ט לרבי אליעזר ורבנן שמי לא פליגי אלא משום דלא חשבי לה מלאכה והא תנן בפ"ק דמגילה (דף ז:) אין בין יו"ט לשבת אלא שאוכל נפש בלבד ר' יהודה אומר אף מכשירי אוכל נפש וקאמר בגמ' מ"ט דת"ק אמר קרא הוא לבדו יעשה לכם הוא ולא מכשירין ורבי יהודה כתיב הוא וכתיב לכם כאן במכשירין שאפשר לעשותן מעי"ט וכאן במכשירין שא"א כו' ג מכלל דאוכל נפש שרי רבי יהודה אפי' באפשר ורבנן שמי משמע דלא פליגי אלא במכשירין ולא באוכל נפש ועוד דהך ברייתא כר' יהודה כדפרישת ועוד דבפ' תולין (לקמן דף קלז:) אמרינן דר' אליעזר סבר כרבי יהודה ועדיפא מדרבי יהודה ואי אפילו באפשר לעשותן מעי"ט וליכא למימר דמיירי כרודה לגורן חול דמכ"מ תקשי למאן דאית ליה הואיל ואי מקלעי ליה אורחין בפרק אלו עוברין (פסחים ד' מו:) ועוד דרבי אליעזר גופיה אית ליה התם[ג] הואיל ואורי' דאיכא לאוקמי ברודה סמוך לאשיכה דלא חזי מו לאורחין אי שמי בדבש שהבנים אי אסור בהנאה דלא חזי לאכילה[ד] ומיהו מיתה לר"י כיון דמותר לגבן בי"ט מן התורה אפילו באפשר בלא בלא אפשר אם כן נפל ביתו בי"ט יהא מותר לנטותו בי"ט דמתוך שהותר בנין לגורך דמגבן הוי משום בונה כדאמר בסמוך אמר שלא לגורך ובלבד שיהא גורך היום לאכול בתוכו שלא יכנו שרב ושמש וי"ל דאסור מדרבנן דהוי עובדא דחול כי היכי דאסורין טחינה והרקדה ביו"ט[ה]: **שרא זילחא במחוזא.** מיתה דבשאילתי תמיד נשתנו בחול כך מעשהו בשבת אלא שהבהבים מדיחים את העורה שלא בדלות חכמים ומפרש בגמ'[ו] דשלא בדלות חכמים היינו שלא בדלות ר' אליעזר דאי דבנן שבות הוא ואין שבות במקדש דתניא המכבד והמרבץ כו' ומדמוקי מתני' כר"א משמע דמחייב מדאורייתא אפי' בעזרה דאיכא דלפה והכא משמע דבדלפה ליכא אשווי גומות וי"ל דבהדחה איכא אשווי גומות טפי שהיו מתמלאות הגומות שבין רובד לרובד ג"ש בעזרה אמי לא אסור לר"א אלא משום שבות אטו איכא דליכא דלפה דאיכא חיוב חטאת לר"א וחמיר האי שבות ונוהג אפילו במקדש וכמה שבות אשכחן במקדש [ו] כפ' בתרא דעירובין (דף קכ:) אבל לרבנן לא חמיר האי שבות כיון דאפי' בלא דלפה לא הוי לדידהו אלא איסורא דרבנן הלכך אינו נוהג במקדש: **והאידנא דקי"ל כר"ש שרי אפי' לכתחלה.** בס"ג שרי כיבוד מהאי טעמא אפי' בדהוגין ואין נראה לר"י דבפרק כל הכלים (לקמן דף קכד:) אמר ר' [ז] אליעזר אף מכבדות של תמרה מטבלות לטלטלן ופריך אי מחמה לגל בהא ליימא ר' ר' אליעזר אפי' בשל תמרה [ח] מ"משמע דפשיטא ליה דליכא מאן דשרי אפי' לרבי שמעון משום דהוי מלאכתו לאיסור ואי שרי לכבד הוי מלאכתו לאיתר אלא ואפי' כיבוד אסור בכלי עצמו מפני שמזיז עפר ממקומו ולא שרינן הכא לרבי שמעון אלא דווקא ריבון[ו]: **ורמינהו** רבי שמעון אומר אין בין נקוב בו'. מיתה מאי קפריך והא בהך ברייתא נמי קתני כמו במתני' דלכל מילי נקוב כשאינו נקוב

בר מלעניין הכשר זרעים בלבד ואי קשיא ליה מ"ש שבת מהכשר זרעים אם כן אלא משנה תקשי ליה ברייתא גופה מ"מ דלהכשר זרעים חשיב נקוב כמחובר ולענין שלא דבריהם חשוב כמלוח ואומר ר"ת דהכי פריך רבנן עליה דר' אליעזר אלא במכבד ומרבץ והרודה חלות דבש, ובהני על גב דהוי לקולא ופטור וכן לענין כלאים במסכת כלאים (פ"ז מ"ח) כ"ש לענין הכשר זרעים אית לן לאחמוריה נקוב כשאינו נקוב דהוי לחומרא ובברייתא קתני דנקוב הוי כמחובר לענין הכשר זרעים שאינו מכשיר והכי פירושא [ז]דברייתא אין בין נקוב לשאינו

[א] כרכום פה. עירובין יח. נדה מה: ע"ש, [ב] (תוספ' פ"ז), [ג] (ברק הכרמן), [ד] פסחים סה. (תוספ' פ"ז), [ה] (פי' המקפה בגיטה המקבץ פתיתי החלב לעשותם חרוץ על גביה עריון), [ו] (סנהדרין נג.), [ז] כ"ג סה. פ.,. [ח] (כרכום כו. וש"נ), [ט] (עירובין ק:), [י] (לקמן קח.), [כ] (רש"ל מ"ז), [ל] (מ"ת.), [מ] (ועי' תוס' ביצה ג. סד"ה בזיבה שמלא), [נ] פה., [ס] (צ"ל אלעזר), [ע] (צ"ל אלעזר).

תורה אור השלם

1 וַיִּתֶן יְיָ אֱלֹהִים אֶת הַצֹּלֶע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם לְאִשָּׁה וַיְבִאֶהָ אֶל הָאָדָם:
בראשית ב כב

2 וַיִּזְנֻהָן לֹא שָׁמַע בְּהַשְׁבִּיעַ אָבִיו אֶת הָעָם וַיִּשְׁלַח אֶת קָצֵה הַמַּטֶּה אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיִּטְבֹּל אוֹתָהּ בְּיַעֲרַת הַדְּבָשׁ וַיָּשֶׁב יָדוֹ אֶל פִּיו וַתֶּאֱרְנָה עֵינָיו:
שמואל א יד כז

הגהות הב"ח

(א) גמ' רבה מוספלפה: (ב) תוס' ד"ה וכרודה וכו' אפי' לא הא מותר. נ"ב עיין פי"ח דמילה ד' קלו: (ג) ד"ה שלא וכו' אבמקן במקדש. נ"ב ע"ל ס' כל הכלים ד' קכג. בד"ה הרי הוא כלל:

גליון הש"ס

גמ' והמבגן בגרוגרת. ע' לעיל דף פו ע"ב תד"ה המוליא: גמ' מ"ט דר"א דבתיב ויטבול. ע' פ"ש מ"ז דשביעית בפי' הרע"ב: **רש"י** ד"ה דלאא כו' בבל העיר. עי' לעיל כט ע"ב תד"ה נזיה ולקמן דף קצא ע"ב רש"י ד"ה קלקוב:

לעזי רש"י

טיפוניי"ן [טיפוני"ן]. אורם (לפרכוס הפנים). אנקיד"ש [ינקיריד"ש]. גבינות.

רבינו חננאל

מעשיו שקירב אותו לעבודה), רב ששת אמר פטור השתא מיהא הא איתיה לטמאה ולא עבירה לאיסורה. אמר רב מנא אמינא לה דתנן המוציא כדית מן המת חייב, דדייקינן מינה אם הוציא כדית חייב הא חצי כדית פטור, והתניא המוציא חצי כדית חייב. ומשני אמר רב ששת הא דתני חצי כדית חייב דאפיק חצי דית מן כדית שכבר מינט הטומאה לפיכך חייב, והא דתני פטור דאפיק חצי דית מן כדית ומחצה דלא אהני השתא מידי ואע"פ שקירב מינוט הטומאה. ורב נחמן משני הא דתני חצי דית פטור דאפקוה ממת גדול דהאי שיעורא לא מקרב מינוטי טומאה, אבל חצי דית מכדית ומחצה שמקרב הסרת הטומאה חייב. וקיי"ל כרב ששת (וטפי עדיף). **הנוטל** צפורניו זו בזו או בשיניו או בידו שלא בכלי, וכן שערו וכן שפמו וכן זקנו שנוטלו בשיניו או בידו שלא בכלי בין לעצמו בין לחבירו אסור משום שבות. אבל אם נטלו בכלי כגון אזמל או בגוסטר חייב. ועצורן שפרש רובו וציצין שפירשו רובן כלפי למעלה ומצערות אותו מותר לנוטלן ביד אבל בכלי אסור. ואם לא פירש (חייב עליהן) ביד פטור אבל אסור, בכלי חייב חטאת. תנא הנוטל מלא פי הזוג חייב, וכמה מלא פי הזוג שתים וכן לקרחה (באכהנים). אבל המלוקט שער לבן מתוך שחור אפילו שערה אחת אסור משום לא יהיה כלי גבר על אשה. **וכן הגודלת** וכן הפוקרת, ר' אליעזר מחייב חטאת וחכ"א משום שבות. ואוקימנא כוחלת משום כותבת, ופוקרת משום בונה. ירושלמי גודלת משום בונה, כוחלת משום כותבת, פוקרת מכרוצא אלנשרי, ובלשון ערבית הנגמר אל אצבע, פוקרת משום צובעת. ומדמפרשי רבנן שנמיה דר' אליעזר ש"מ הלכתא כותיה. ויש מי שחולק ואומר הלכה כחכמים דאמרי משום שבות. ומ"ד כר' אליעזר טפי עדיף דאיסורא דאורייתא היא ולחומרא עבדינן. **וכן** נמי לענין החולב והמחבץ והמכבד והמרבץ והרודה חלות דבש שוגג בשבת חייב חטאת, במזיד ביו"ט לוקה מ' דברי ר' אליעזר, וחכמים אומרים אחד זה ואחד [זה אינו אלא] משום שבות. ומדמפרשי אליבא דר' אליעזר ואמרי חולב משום מפרץ, מחבץ משום בורר, מגבן משום בונה, ש"מ סוגיא דהא שמעתתא כר' אליעזר. ויש מי שחולק גם על זה. ויש מרבנן דמדקדקי דאמרי כי החולב והמחבץ והמגבן כגרוגרת דברי הכל היא, ומסתייענא מהא דגרסינן בפרק אע"פ תניא ר' מרינוס אומר גונח יונק חלב בשבת, מ"ט יונק מפרק כלאחר יד הוא ובמקום סכנה לא גזרו רבנן. א"ר יוסף הלכה כר' מרינוס. ולא שמענן דאית ליה האי סברא דחולב אסור משום מפרק אלא אליבא דר' אליעזר, ורבי מרינוס לא התיר אלא היונק, מכלל שהחולב אסור. **ובסוף** פרק חרש שנשא פקחת אסיקנא דיונק מפרק כלאחר יד הוא, שבת דאיסור סקילה גזרו רבנן, י"ש דאיסור לאו הוא, לא גזרו רבנן. וסבירא להו דבהחולב ובמחבץ שמוציא החמאה ובמגבן דברי הכל אסור, [ז]לא פליגי רבנן עליה דר' אליעזר אלא במכבד ומרבץ והרודה חלות דבש, ובהני הלכתא כרבנן, וסוגיא כותחייהו דהא לא אינמנו מלרבץ אלא משום דחיישינן משום אשווי גומות. **ואסיקנא** והאידנא דסבירא לן כרבי שמעון (דשרן) [דפטר] במלאכה שאינה צריכה לגופה, ובדבר שאין מתכוין שרי אפילו לכתחילה, לענין כיבוד נמי שרי ואפילו בדהוגין כר' שמעון. הלכך מחלב בהמה, אפילו למאן דסבר דשרי משום שבות אסור, וכ"ש למ"ד משום מפרק אסור דמלאכה היא. **והא** דאמר רב חסדא מדברי (רבנן) [רבינו] נלמד חולב אדם עד לתוך הקדרה אבל [לא] לתוך הקערה, (מר) רב יהודאי גאון זצ"ל דבי"ט הוא, וכבר פירשנוה בפרק חביות. **מתני'** **החולש מעצין נקוב בזה ובזה.** ורמי ליה אביי לרבא תנן ר' שמעון פוטר בזה ובזה, אלמא לר' שמעון לכל מילי נקוב כשאינו נקוב משרי ליה, והתנן [אומר] אין בין נקוב לשאינו נקוב

ח) נראה לא"ל שקורב לשעבר הטומאה דאי משמקבלת מדת אחריתא אלא לה טומאה.

מוסף רש"י

שקילעה. קליעת שער (שרובין יח:). **החולב.** מוסקן אחלב מן הבהמה (פסחים סה:). **והמחבץ.** מעמיד אחלב ועושה ממנו מפיגין שקורין מנוז"ש (שם). **אחד זה ואחד זה.** מכבד ומרבץ ורודה, אבל אפילו לא קלאמרי בתולדות אב מלאכה ניהא, כדאמרינן ר' אליעזר משום הכי אמיר אחוב מעוז מפקיר, מגבן משום בונה, מחבץ משום בורר, ומרבץ ומכבד מפלס משום אשווי גומות (שם). **קטיל קני באגמא.** קוצצים קנים ומלקטין עלים (סנהדרין לג:). **מ"ט דר' אליעזר.** דחשיב לכוותא דבורים כמחובר (דשבת"ם ב"ב סז:). **דכתיב ויטבול אותה בערת הדבש.** ויטומקן מתיב, וכדבש בחקוים גידולו מיירי וקרי ליה יער (שם). **לאו אדעתאי.** לא נתתי לבי (ברכות כב.) **שונג** דשיימי (מנחות לה:). **ושאינו נקוב פטור.** משום דלא מחוסר בקרקע עולם הוא (לקמן קח.).

מוסף תוספות

א. ובהמה לאו גידולי קרקע ניתנה. ויטב"ש. ב. דלא פסיק רישיה. תוס' סנהדרין פה. ד"ה ור"ש. ג. אלמא דווקא במכשיריו יש חילוק בין אפשר לעשותן מערב יו"ט בין אי אפשר. תוס' פיסח ג. ד"ה גזיה. ד. וליכא שום צורך יו"ט. ויטב"ש. ה. ומאי תמיהא אי ס"ל כר"ש דשרי [אלא]. רמב"ם. ו. משום דלא הוי פסיק רישיה. רשב"ם. ז. דמשמע ליה לישנא. תוס' הרא"ש.

לו א מיי' פכ"ז מהל' שבת הלכה כג [צ"ל פכ"ג הל' יג מתב מחלת משום מחבת ומתב הש"ג בשם רש"ז ולא ידעתי לי ישוב אם לא שנאמר שבגמרא מיימוני היה כתוב גם בלשונא בתרא דמחלת הוי משום מחבת ע"ש ולבעמי לריכים אנו לומר כן גם בתמא לאוין סה שבתב מחלת משום מחבת וכ' הא"ר עיני בעבוד עבד גדל כתב הגרבפ"ז בתקנת מחלת משום מחבת בגדלת ופוקרת משום בונה מעתה ומיני שבש הרמב"ם והמגב ואחריהם הרב מבגבעורה היה גרמתם כך ושוב אין מקום לתמיהות שה"ש ע"ש] ממנ לאוין סה בוש"ע ס"ח סי' ס' שב סעיף בה:

לו ב מיי' שם הלכה כו סמג שם בוש"ע שם סעיף בו:

לו ג [מיי' פכ"ג שם הלכה (כב) כג בוש"ע שם סעיף בה]:

לו ד [מיי' פ"ז שם הלכה ו וס"ח הל' ז בריי"ף פרק בלל גדול ד' לד. וכרא"ש שם סי' בן]:

לח ה ו מיי' פכ"ח מהל' שבת הל' ג וסמג שם בוש"ע ס"ח סי' שבא סעיף יג וסי' שלו סעי' ב:

לט ז מיי' פ"ח מהל' שבת הלכה ז סמג שם בוש"ע ס"ח סי' שם סעיף כ:

מ ח מיי' שם הלכה יא וסי"ח הלכה ח סמג שם בוש"ע ס"ח סי' שיט סעיף יז:

מא ט מיי' פ"ט מהלכות שבת הלכה יב:

מב י מיי' פכ"ח שם הלכה ג סמג ל שם בוש"ע ס"ח סי' שלו סעיף ב:

מג כ מיי' וסמג שם בוש"ע שם סעיף ה:

מד ל מיי' פ"ח מהל' שבת הל' ג בוש"ע ס"ח סי' שלו סעיף ז:

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות